ਸੁਰੇਂਦਰਨ
ਬਨਾਮ
ਸਟੇਟ ਆਫ ਕੇਰਲਾ
(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1080 ਦਾ 2019)
ਮਈ 13, 2022
[ਐਨ. ਵੀ. ਰਮਨਾ ਸੀਜੇਆਈ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ
ਹਿਮਾ ਕੋਹਲੀ. ਜੇ.ਜੇ.]

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872: ਧਾਰਾ 32 – ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ – ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ – ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ – ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ, ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਹੈਰਾਸਮੈਂਟ ਅਤੇ ਦਹੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ – ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ, ਫਿਰ ਵੀ, ਹੈਰਾਸਮੈਂਟ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ – ਪਤੀ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾਵਾਂ 304ਬੀ ਅਤੇ 498ਏ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ – ਅਪੀਲੇਟ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਪਤੀ ਅਤੇ ਮਾਂ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 304ਬੀ ਅਧੀਨ ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਤਦਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ – ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਤੀ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 304ਬੀ ਅਧੀਨ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪਤਨੀ ਦੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 32(1) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ – ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ, 'ਉਹ ਕੇਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ' ਦਾ ਫਰੇਜ਼ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਦਾ ਜਿੱਥੇ ਕਤਲ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਜਾਂ ਦਹੇਜ਼ ਮੌਤ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ – ਧਾਰਾ 32(1) ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਖਰੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ – ਉਸੇ 32(1) ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ 'ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਿਸਮ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ' ਸਬੰਧਤ ਹਨ – ਧਾਰਾ 32(1) ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਦਾ ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕੇਸ ਦੀ ਕਿਸਮ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ – ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਮੰਗਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 'ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ' ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਇਆ ਇਸ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ, ਇਹ ਜਾਂਚਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਧਾਰਾ 32(1) ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਪਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ – ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੀ – ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼

ਦਖਲਅੰਦਾਜੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ – ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਧਾਰਾਵਾਂ 304ਬੀ ਅਤੇ498ਏ.

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ:

1.1 ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਧਾਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੇਠ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਸੰਬੰਧਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਚਿੰਤਾ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ। [ਪੈਰਾ 9]

1.2 ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੱਖ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉੱਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ

ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 11]

1.3 "ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ" ਦਾ ਫਰੇਜ਼ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਤਲ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਜਾਂ ਦਹੇਜ਼ ਮੌਤ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ "ਜੋ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਿਸਮ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ" ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਇਲਸਟਰੇਸ਼ਨ (ਅ) ਇੱਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਰੇ ਹੋਏ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 14]

1.4 ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਦਾ ਟੈਸਟ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਬੂਤ ਸਿੱਧੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਕਿ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਬਲਕਿ, ਟੈਸਟ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ 'ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ' ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 17][686-ਡੀ-ਐਫ]

1.5 ਕੁਝ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮਰੀ ਹੋਈ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਧਾਰਾ 498ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਅਧੀਨ ਹੋਣ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 498ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾਵਾਂ 302, 306 ਜਾਂ 304ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 498ਏ ਆਈਪੀਸੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਬੂਤ ਵੀ ਮੌਤ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਸਬੂਤ ਕਿੰਨਾ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਸਬੂਤ ਕਿੰਨਾ ਜੁੜਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀਆਂ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਖਾਸ ਸਟੇਰੇਟਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈਇਸ ਦਾ ਆਦਰ. [ਪਾਰਾ 20-22][689-F-H; 690-ਏ-ਬੀ]

ਗਣਨਾਥ ਪਟਨਾਇਕ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਓੜੀਸਾ (2002) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 619 : [2002] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 845; ਇੰਦਰਪਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਐਮ.ਪੀ. (2001) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 736; ਭੈਰੋਂ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (2009) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 80 : [2009] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 875; ਕਾਂਤੀਲਾਲ ਮਾਰਤਾਜੀ ਪਾਂਡੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਗੁਜਰਾਤ (2013) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 781 : [2013] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 137 – ਆਂਸ਼ਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

1.6 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 24]

1.7 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹਰਾਸਮੈਂਟ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-3 (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ) ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕੁਝ

ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਵਾਧੂ ਦਾਜ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ "ਸੋਹਣੀ" ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਹਰਾਸਮੈਂਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਕੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦ ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਇਲਾਜ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਤਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਇਕ ਭਾਗ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਸੀ ਕਿ ਹੋਰ ਦਾਜ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸਮਝੌਤਾ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-9 ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-3 ਨੇ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੋਰ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-3 ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਉ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ, ਉਸ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਬੁਰੇ ਵਰਤਾਉ ਕਾਰਨ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾੜੀ ਨਾਲ ਫਾਂਸੀ ਲਗਾ ਕੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ। [ਪੈਰਾ 25]

1.8. ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਿਊ-3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊ-3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ, ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਵਜੋਂ, ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 26]

1.9 ਇਪਗਨਡ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 498A ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਕੱਟਣੀ। [ਪੈਰਾ 27][691-F] ਰਾਣੀ ਬਨਾਮ ਬਿਸੋਰੁੰਜਨ ਮੁਕਰਜੀ (1866) 6 ਡਬਲਯੂ.ਆਰ. 75; ਲਾਲਜੀ ਦੁਸਾਧ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਸਮਰਾਟ ਏਆਈਆਰ 1928 ਪੈਟ 162; ਪਰਮਾਨੰਦ ਗੰਗਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ ਏਆਈਆਰ 1940 ਨਾਗ 340; ਪਾਕਲਾ ਨਰਾਇਣ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਸਮਰਾਟ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1939 ਪੀਸੀ 47; ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦਾ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ (1984) 4 SCC 116 : [1985] 1 SCR 88; ਇਲੰਗੋਵਨ ਬਨਾਮ ਟੀ.ਐਨ. (2020) 10 SCC 533 - ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨੂੰ.

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2002] 1 SCR 845 ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਰਾ 23 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ

(2001) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 736 ਆਂਸ਼ਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਪੈਰਾ 23

[2009] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 875 ਆਂਸ਼ਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਪੈਰਾ 23

[2013] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 137 ਆਂਸ਼ਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 23

[1985] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 88 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 19

(2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 533 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 26

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲਾਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ: ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1080 ਦੀ 2019.

ਕੇਰਲਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਏਰਨਾਕੁਲਮ ਵਿੱਚ 12.09.2018 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ। ਕ੍ਰਿਮ. ਰਿਵ. ਪੈਟ. ਨੰਬਰ 1801 ਦੀ 2006.

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਅਡੋਲਫ ਮੈਥਿਊ, ਸੰਜੈ ਜੈਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਜਵਾਬੀ ਲਈ ਹਰਸ਼ਦ ਵੀ. ਹਮੀਦ, ਦਿਲੀਪ ਪੂਲੱਕੋਟ, ਮਿਸਿਜ਼ ਐਸ਼ਲੀ ਹਰਸ਼ਦ, ਮੁਹੰਮਦ ਸਿੱਦਿਕ, ਜੀ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਡਵਾਂਸ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨ. ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਸੀ.ਜੇ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

1. ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕੇਰਲਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1801 ਦੀ 2006 ਵਿੱਚ 12.09.2018 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪਤੀ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 5) ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਂਸ਼ਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 304ਬੀ [ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਆਈਪੀਸੀ'] ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਖਤ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

2. ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 09.04.1995 ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ, ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ 11.02.1996 ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੰਗ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਬੈਂਜ਼ਿਲ ਹੈਕਸਾ ਕਲੋਰਾਈਡ ਪਾਊਡਰ ਨੂੰ ਖਾ ਕੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸੌਭਾਗਿਆਵਸ਼, ਉਹ ਪਲੱਕਡ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਠੀਕ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਧਿਆਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੰਗ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ 21.10.1996 ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਫਾਂਸੀ ਲਗਾ ਕੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ।

3. ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 304ਬੀ ਅਤੇ 498ਏ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਅਤੇ ਬਚਾਵ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 304ਬੀ ਅਤੇ 498ਏ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਮਿਤੀ 12.05.2006, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਨੋਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

4. ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕੇਰਲ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304ਬੀ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ, ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਜੋਰ ਦੋ-ਗੁਣਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ, ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਗਏ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਨੋਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 'ਸਬੂਤ ਐਕਟ') ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਦੂਜਾ, ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊ-3 (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ

ਮਾਂ) ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਾਜੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

6. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਵਾਬੀ-ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤਿੰਨ ਸਮਾਨ ਤੱਥ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 136 ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪਰਯਾਪਤ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ-ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ।

8. ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 304ਬੀ ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

9. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 32 ਉਹਨਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਧਾਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੇਠ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਯਤਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਵੀਕਾਰਯ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

32. ਉਹ ਕੇਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਜਾਂ ਲੱਭੇ ਨਾ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ, ਆਦਿ, ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ।

ਲਿਖਤੀ ਜਾਂ ਮੌਖਿਕ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਜੋ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਾਂ ਜੋ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਜਾਂ ਖਰਚੇ ਦੇ ਜੋ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਲੱਗੇ, ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹਨ ਅਗਲੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ:

(1) ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇ। - ਜਦੋਂ ਬਿਆਨ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ।

ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਤਬ ਵੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਤ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਉਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਿਸਮ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

xxx xxx xxx

10. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ" ਸੈਕਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਉਲਲੇਖਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 32, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਲਿਆ ਹੈ।

11. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੱਖ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉੱਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 304B ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਕੇਵਲ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498A ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਕਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹੁਣ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498A ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

12. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਗਣਨਾਥ ਪਟਨਾਇਕ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਓੜੀਸਾ, (2002) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 619 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ:

“10. ਕਰੂਰਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ, ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੀਡਬਲਿਊ 5 ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਭੈਣ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 4-5-1990 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੀਡਬਲਿਊ 5 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ: “ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਕੋਲ ਗਈ, ਹਰ ਵਾਰ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਸਾਸ-ਸਸੁਰ ਵੱਲੋਂ ਸਕੂਟਰ ਅਤੇ ਦੋ-ਵਿੱਚ-ਇੱਕ ਦੀ ਬਾਕੀ ਦਾਜ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ।”

ਅਤੇ ਜੋੜਿਆ:

“3-6-1987 ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਮੈਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ ਭਾਵ ਉਸਦੇ ਵੱਖਰੇ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ। ਉਸ ਦਿਨ ਸਵਰਨਾ, ਸਨਿਗਧਾ, ਸੀਮਾ ਆਪਾ, ਬੇਬੀ ਆਪਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਘਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਕਲ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਮਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਹੋਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿ ਉਸਦੀ ਸਾਸ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ‘ਮੈਟੇ ਐਂ ਬਾਂਚੇਈ ਦੇਬੇਨਹੈਨ’।”

ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 304-ਬੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧ (1) ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ। ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਸੁਣੀ-ਸੁਣਾਈ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਕਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 32 ਸੁਣੀ-ਸੁਣਾਈ ਨਿਯਮ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਜਾਂ ਐਲਾਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਮੌਤ ਦੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਕ ਬਿਆਨ ਜੋ ਅਨਿਵਾਰਿਆਂ ਸੁਣੀ-ਸੁਣਾਈ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਅਪਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।”

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

13. ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਲਗਦਾ ਹੈ ਇੰਦਰਪਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ., (2001) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 736, ਭੈਰੋ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੇ ਮਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, (2009) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 80 ਅਤੇ ਕਾਂਤੀਲਾਲ ਮਾਰਤਾਜੀ ਪਾਂਡੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ, (2013) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 781। ਇਹ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰਕ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਣਨਾਥ ਪਟਨਾਇਕ ਮਾਮਲੇ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਭਾਵ, ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਬੂਤ ਧਾਰਾ 498ਏ ਦੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਫਿਰ ਕੇਸ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ।

14. ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਰੇਜ਼ “ਉਹ ਕੇਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ” ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਦਾ ਜਿੱਥੇ ਕਤਲ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਜਾਂ ਦਹੇਜ਼ ਮੌਤ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 32(1) ਦੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 32(1) ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ “ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਿਸਮ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ” ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 32 ਦੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਦਾ ਇਲਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ (ਅ) ਇੱਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਰੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੁਈਨ ਬਨਾਮ ਬਿਸੁਨਪੁਰ ਮੁਕਰਜੀ (1866) 6 ਡਬਲਿਊ.ਆਰ. ਕ੍ਰ. 75 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

15. ਲਾਲਜੀ ਦੁਸਾਧ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ-ਐਮਪਰਰ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1928 ਪਟ 162 ਵਿੱਚ, ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ, ਜੋ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302, 392 ਅਤੇ 397 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕੋ ਹੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼, ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ, ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 392 ਅਤੇ 397 ਦੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਿਆਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

“ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਿੰਦੂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਧਾਰਾਵਾਂ 392 ਅਤੇ 397 ਅਧੀਨ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਸਿਰਫ਼ ਤਦ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਹੋਮੀਸਾਈਡ ਦਾ ਹੋਵੇ। ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਲੁੱਟ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਭਾਵ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਮਲਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸੰਕੀਰਣ ਨਿਯਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿ ਇੱਕ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 32 ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਇਲਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ ਕੁਸੂਰਵਾਰ ਹੋਮੀਸਾਈਡ ਨਹੀਂ ਪਰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੈ।”

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

16. ਹੋਰ, ਕਈ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ

ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਘੋਸ਼ਣਾਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਪਰਮਾਨੰਦ ਗੰਗਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1940 ਨਾਗ 340, ਨਾਗਪੁਰ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"7. …ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬਿਆਨ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਉਸੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਸਨ।

8. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਮਾਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਅੰਤਮ ਨਤੀਜਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਸਨ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਵੀ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 239(ਡੀ) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਧਾਰਾ... ਉਸ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਸਵੀਕਾਰਯ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਹ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰਯ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਅੰਤਮ ਨਤੀਜਾ, ਭਾਵ, ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਨੇ ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1938 ਪੀ.ਸੀ. 130 [ਬਾਬੂਲਾਲ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ, (1938) 25 ਏ.ਆਈ.ਆਰ. ਪੀ.ਸੀ. 130 : 174 ਆਈ.ਸੀ. 1 : 65 ਆਈ.ਏ. 158 : 32 ਐਸ.ਐਲ.ਆਰ. 476 : 39 ਕ੍ਰ. ਐਲ.ਜੇ. 452 : ਆਈ.ਐਲ.ਆਰ. (1938) 2 ਕੈਲ 295 (ਪੀ.ਸੀ).] ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮਾਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਅੰਤਮ ਨਤੀਜਾ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸੇ ਨਾਲ ਸਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ…"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

17. ਉਪਰੋਕਤ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਚਾਰਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਚਾਰਜ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਬਲਕਿ, ਪ੍ਰਮਾਣ ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ 'ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ' ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

18. ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 'ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ' ਦੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਅਧੀਨ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਲੋਕਸ ਕਲਾਸਿਕਸ ਹੈ, ਪਾਕਾਲਾ ਨਾਰਾਇਣ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ-ਐਮਪਰਰ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1939 ਪੀ.ਸੀ. 47. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਇੱਕ ਕਤਲ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਮੁੱਖ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਨਿਯਮ ਕਾਰਨ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ: "ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵਿਧ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਿਆਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨ

ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ "ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ" ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਉਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਅਰਥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ। ਬਿਆਨ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹਾਲਾਤ ਉਸ ਸੌਦੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ : ਆਮ ਬਿਆਨ ਜੋ ਡਰ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਤੇ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਮੌਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਪਰ ਮਰਿਆ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਜੋ ਉਹ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਥੇ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਜਾਂ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਉਸਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ, ਜਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਹਰ ਇੱਕ ਉਸ ਸੌਦੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋਣਗੇ, ਅਤੇ ਇਹ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਅਣਜਾਣ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਲਈ ਬਚਾਉ ਵਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। “ਸੌਦੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ” ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ "ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤ" ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲੇ ਅਨੁਰੂਪ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ "ਰੈਸ ਗੈਸਟਾਈ" ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਤੰਗ ਹੈ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨੇੜਲਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ: ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਅਸਲ ਮੌਤ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ “ਹਾਲਾਤ” ਉਸ ਸੌਦੇ ਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਾਲਿਆ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੋਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੌਦਾ ਹੋਵੇ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮੌਤ ਅੰਤਤੋਗਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ “ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।” ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਰੇ ਹੋਏ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸੌਦਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਰੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਮਾਰਚ 21 ਜਾਂ 22 ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ : ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਇੱਕ ਟਰੰਕ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਜਿਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਮਰੇ ਹੋਏ ਵਲੋਂ ਮਾਰਚ 20 ਜਾਂ 21 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਲਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸੌਦੇ ਦੇ ਕੁਝ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਾਲਿਆ। ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।”

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

19. ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (1984) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 116, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਕਸ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ “ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ” ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ:

“21. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਕਸ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਉਭਰਦੇ ਹਨ:

(1) ਧਾਰਾ 32 ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਮਾਨਯਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਮੌਤ ਕਤਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਬਿਆਨ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਸਾਕਸ਼ ਐਕਟ ਨੇ, ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਵਿਧ ਸੁਭਾਵ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਅਨਿਆਇ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

(2) ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦੀ ਪਰਖ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲਫ਼ਜ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਸਖਤ ਫਾਰਮੂਲੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਮਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਹਰ ਕੇਸ ਦੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਖਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਬਦਲੇਗੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਇੱਕ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਨਾਟਕ ਦੀ ਤਾਰਕਿਕ ਪਰਿਣਤੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅੰਤਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੈ, ਨਾਟਕ ਦੇ ਅੰਤ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੇ ਹਰ ਕਦਮ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ

ਮਾਨਯਤਾ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜੈਵਿਕ ਸੰਪੂਰਣ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਮੌਤ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਤੁਰੰਤ ਮੋਟੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਵੀ ਮਾਨਯਤਾ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਿਆਨ ਕੇਵਲ [ਐਨ. ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਸੀ.ਜੇ.ਆਈ.] ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।ਮੌਤ ਜੋ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਦੂਰੀ 3-4 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬਿਆਨ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(3) ਧਾਰਾ 32 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਇਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਉਸ ਨਿਯਮ ਲਈ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਬੇਮੁੱਲਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਹੁੰ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਸਧਾਰਨ ਕਾਰਨ ਲਈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੇ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਜਬੂਤ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਿ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਯਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਜਾਂ ਟਿਊਟਰਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 32 ਸਿਰਫ ਹੋਮੀਸਾਈਡ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਪਰ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਹੋਮੀਸਾਈਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਬਰਾਬਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੋਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ।

(5) ਜਿੱਥੇ ਮੁੱਖ ਸਬੂਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਅਕੇਲੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਅਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ।

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

20. ਉਪਰੋਕਤ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਕੁਝ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਜੋ ਕਿ ਜੁਲਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਅਧੀਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

21. ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਮਾਮਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ ਜਿੱਥੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302, 306 ਜਾਂ 304ਬੀ ਅਧੀਨ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਵੀਕਾਰਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

22. ਦੂਜੀ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜੋ ਸਬੂਤ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੌਤ ਦੇ ਸੌਦੇ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਕਿੰਨਾ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਸਬੂਤ ਕਿੰਨਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਟ੍ਰੇਟਜੈਕਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

23. ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਗਣਨਾਥ ਪਟਨਾਇਕ (ਸੁਪਰਾ), ਇੰਦਰਪਾਲ (ਸੁਪਰਾ), ਭੈਰੋਂ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਕਾਂਤੀਲਾਲ ਮਾਰਤਾਜੀ ਪਾਂਡੋਰ (ਸੁਪਰਾ), ਜਿਥੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਅਧੀਨ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਹੈ, ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਉਸ ਸੀਮਿਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

24. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਾਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਅਧੀਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

25. ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ ਪੀਡਬਲਿਊ-3 ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਇਸ ਧਮਕੀ ਨਾਲ ਕਿ ਜੇ ਵਾਧੂ ਦਾਜ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ "ਸੁੰਦਰ" ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਤੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਇਕ ਭਾਗ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਕਿ ਹੋਰ ਦਾਜ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਐਕਸਟੀ ਪੀ-3 ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਪੀਡਬਲਿਊ-9 ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਸਵਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਪੀਡਬਲਿਊ-3 ਨੇ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੋਰ, ਪੀਡਬਲਿਊ-3 ਨੇ ਆਪਣੀ [ਐਨ. ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਸੀ.ਜੇ.ਆਈ.]

ਮੁੱਖ-ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੀ ਆਈ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਸਲੂਕੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾੜੀ ਨਾਲ ਫਾਂਸੀ ਲਗਾ ਕੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ।

26. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ, ਆਪਣੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮਨਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਮਾਨ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਸੁਥਰਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਸਿਆਣਪ ਦੇ ਨਿਯਮ ਵਜੋਂ, ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਲੰਗੋਵਾਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦਾ ਟੀ.ਐਨ., (2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 533 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

“7. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਬਾਰੇ, ਇਹ ਸੁਥਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚਣ ਦਾ ਵਾਧੂ ਬੋਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਸੁਧਾਕਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, (2018) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 435)। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਨ, ਬਿਨਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।”

27. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ।

28. ਤਦਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬੌਂਡ ਰੱਦ ਕਰ

ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟਣ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅੱਗੇ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ

(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ: ਸ਼ਸ਼ਵਤ ਜੈਨ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate